Matkailuohjelma 2019-2022

1. Yleistä

Matkailuohjelman tarkoituksena on edistää alueellista matkailuelinkeinoa kestävän kehityksen mukaisesti, sekä määrittää kaupungin roolia matkailun kehittäjänä. Paineita matkailuohjelmalle antaa Äänekosken pitkään matalana pysynyt rekisteröityneiden yöpyjien määrä, jonka viimeisen kymmenen vuoden keskiarvo pysyttelee 20 000 yöpyjässä (Tilastokeskus, 2019). Tilastoissa on parannuksen varaa, sillä vuonna 2017 toteutetussa matkailutulotutkimuksessa Äänekosken kokonaiskävijämääräksi vuonna 2015 laskettiin 210 000 matkailijaa (Tutkimus- ja Analysointikeskus TAK Oy, 2017). Äänekosken elinkeinoelämälle tämä tarkoittaa, sitä että suurin osa matkailutulosta valuu ympäryskuntien monipuolisempiin ja helpommin ostettaviin matkailupalveluihin. Päivämatkailijalle Äänekoski on myös vaikea kohde, sillä sen matkailulliset kohteet sijaitsevat kohtuullisen kaukana toisistaan tai ne ovat muuten vaikeasti saavutettavissa. Näin ollen alueella liikkuminen ja kohteiden saavutettavuus huomioidaan matkailuohjelmassa.

Matkailuohjelmassa keskitytään kärkitavoitteisiin ja konkreettisiin toimenpiteisiin. Vaikuttavat matkailuelinkeinoa edistävät toimenpiteet edellyttävät sidosryhmien yhteistyötä sekä kaupungin panostusta ja suuremman roolin ottamista houkuttelevan ympäristön luomiseksi. Kasvutavoitteiden saavuttamiseksi Äänekosken matkailun kokonaisvaltainen brändäytyminen ja palvelukokonaisuuksien muotoileminen asiakaslähtöisesti on suuressa keskiössä. Matkailun kannalta on erityisen tärkeää tehdä keskeisiä investointeja ja vahvistaa alueen kärkimatkailukohteita, jotka jatkossa vetävät menestykseen muita alueen yrittäjiä ja matkailutoimijoita. Matkailuohjelmassa huomioidaan alueiden välinen tasa-arvo, tehdään yhteistyötä yrittäjien, kaupunkikonsernin toimijoiden, alueorganisaatioiden, alueen oppilaitosten sekä maanomistajien kanssa ja toimitaan yhteisten tavoitteiden mukaisesti.

2. Yhteys kaupunkistrategiaan

- Matkailuohjelma toteuttaa kaupunkistrategian Asiakas-näkökulman päämäärää: vetovoimainen, uudistuva ja kehittyvä Äänekoski, sekä Prosessit -näkökulman päämäärää: laadukkaat ja kustannustehokkaat palveluprosessit, sekä näiden kriittisiä menestystekijöitä.
- Yhteys markkinointiohjelmaan: tunnettuuden lisääminen ja imagon parantaminen, Äänekosken yritysten elinvoimaisuuden ja määrän lisääminen sekä alueen matkailumäärien lisääminen.
- Yhteys kaupunkirakenneohjelmaan: sujuvat liikenneyhteydet sekä kaupunkikeskustojen ja erityiskohteiden kehittäminen.
- Yhteys elinkeino- ja kilpailukykyohjelmaan: kilpailukykyinen toimintaympäristö, kaupunkiseutuyhteistyö, toimiva vuoropuhelu ja myönteinen yritysilmapiiri.
- Matkailuohjelma on kaupunkistrategian vision ja arvojen mukainen.

3. Matkailun nykytila ja toimintaympäristö

Tällä hetkellä vilkkaimmat matkailukohteet Äänekoskella ovat Hirvaskankaan ABC, Hietaman Kartano Kievari sekä Konginkankaan SF Caravan Lintulahti ja Neste Lintulahti. Kapeenkoski on vetovoimainen koski-, kalastus- ja elämyskohde, jossa on myös paljon kehityspotentiaalia. Metsä-Groupin 2018 avatussa Pro Nemus–vierailukeskuksessa vierailee vuosittain tuhansia vierailijoita niin kotimaasta kuin ulkomailtakin. Muita vahvoja teollisuusmatkailun toimijoita ovat Valtra ja Valio, jotka tällä hetkellä ottavat vastaan lähinnä

omia sidosryhmiään. Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto, lukio ja peruskoulut vastaanottavat myös lukuisia opetus ja koulutusvierailijoita. Äänekoskella mökin omistaa noin 970 ei-äänekoskelaista taloutta, joten mökkiläiset ovat myös suuri ja pysyvä matkailijaryhmä.

Äänekoskella järjestetään useita kulttuuri- ja urheilutapahtumia ympäri vuoden tasaisesti eri taajamissa. Toteutuspaikkoina toimivat mm. Suolahtisali, Painotalo, Äänekoski Areena Pankkari, Liikuntapuisto sekä vuonna 2020 valmistuvat jäähalli ja ylipainehalli. Luontokohteiden osalta merkittyjä reittejä ovat Laulavan Mörön Luontopolku, Sumiaisten Hitonhauta, Koivistonkylän luontopolku, Kapeenniemen luontopolut, Äänemäen laskettelukeskus- ja pyöräilyreitit, fresbeegolfradat, uimarannat ja Markkamäen luontopolku.

4. Matkailuohjelman mittarit

Matkailun kehittämisellä tavoitellaan matkailutulon kasvua ja nykyisten matkailuyritysten kehittämistä sekä uusien yritysten syntymistä ja sijoittumista Äänekoskelle.

Matkailuohjelman mittarit ovat:

1. **Rekisteröidyt majoitusvuorokaudet**. Majoitusvuorokauden tunnuslukuja laskettaessa pyritään myös erottelemaan teollisuusmatkailijat ja vapaa-ajanmatkailijat, joiden palvelutarve on hyvin erilainen. Kansainvälisiä yöpyjiä vuonna 2015 Äänekoskella oli 8%.

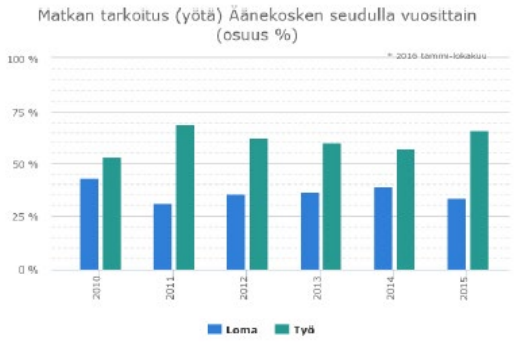

Äänekoskella rekisteröidyt yöpymiset asuinmaittain. Yliviivatuissa (2016-2017) näkyy Biotuotetehtaan rakentamisesta aiheutuneet yöpymisten muutokset.

Yhteensä	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Yöpymiset	20 555	16 426	18 182	20 612	19 478	20 397	15 810	23 013	34 228	40 845	18 175
Muutos lkm	1 948	-4 129	1 756	2 430	-1 134	919	-4 587	7 203	11 215	6 617	-22 670
Muutos %	10,5	-20,1	10,7	13,4	-5,5	4,7	-22,5	45,6	48,7	19,3	-55,5
Kotimaiset											
Yöpymiset	17 413	14 271	15 363	15 954	15 947	15 825	13 961	21 186	28 032	27 334	16 588
Muutos lkm	2 305	-3 142	1 092	591	-7	-122	-1 864	7 225	6 846	-698	-10 746
Muutos %	15,3	-18,0	7,7	3,8	0,0	-0,8	-11,8	51,8	32,3	-2,5	-39,3
Ulkomaiset											
Yöpymiset	3 142	2 155	2 819	4 658	3 531	4 572	1 849	1 827	6 196	13 511	1 587
Muutos lkm	-357	-987	664	1 839	-1 127	1 041	-2 723	-22	4 369	7 315	-11 924
Muutos %	-10,2	-31,4	30,8	65,2	-24,2	29,5	-59,6	-1,2	239,1	118,1	-88,3

2. **Majoituksen käyttöasteen** parantamista tavoitellaan alueella panostamalla ympärivuotisuuteen tuotteissa ja palveluissa. Majoitusliikkeiden käyttöaste vuonna 2015 oli 26% (osuudessa on otettu huomioon vain rekisteröityjen majoitusliikkeiden kapasiteetti).

3. **Majoituskapasiteetti.** Vuonna 2015 Äänekosken seudulla oli 320 vuodepaikkaa, joiden osalta pyritään laadun kasvuun parantamalla kongressi- ja yritysvierailijoiden tarpeet täyttävää yhteneväistä majoitusta sekä elämyksellisyyttä.

4. **Matkailijamäärässä kasvuprosenttia** haetaan sekä kotimaisen että kansainvälisen kävijämäärän kasvua. Matkailijaryhmiä tavoitellaan Visit Jyväskylän matkailumarkkinoinnin avulla saksankielisiltä alueilta ja Japanista. Koulutus- ja kongressivieraita sekä luontomatkailijoita odotetaan niin kotimaasta kuin ulkomailtakin.

Äänekoskelle saapunet matkailijat kotimaan ja kansainvälisten matkailijoiden erotuksella. Yliviivatuissa (2016-2017) näkyy Biotuotetehtaan rakentamisesta aiheutuneet saapumisen muutokset.

Yhteensä	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Saapuneet	8 876	8 371	9 024	8 814	9 246	8 507	9 793	11 908	11 205	10 442
Muutos lkm	-1 738	-505	653	-210	432	-739	1 286	2 115	-703	-763
-Muutos %	-16,4	-5,7	7,8	-2,3	4,9	-8,0	15,1	21,6	-5,9	-6,8
Kotimaiset										
Saapuneet	7 808	7 432	8 018	7 718	8 346	7 686	9 177	11 036	10 246	9 692
Muutos lkm	-1 445	-376	586	-300	628	-660	1 491	1 859	-790	-554
Muutos %	-15,6	-4,8	7,9	-3,7	8,1	-7,9	19,4	20,3	-7,2	-5,4
Ulkomaiset										
Saapuneet	1 068	939	1 006	1 096	900	821	616	872	959	750
Muutos lkm	-293	-129	67	90	-196	-79	-205	256	87	-209
Muutos %	-21,5	-12,1	7,1	8,9	-17,9	-8,8	-25,0	41,6	10,0	-21,8

5. **Viipymän** osalta luvut pyritään pitämään hyvällä tasollaan matkailijamäärän kehittyessä. Matkan kesto Äänekosken seudulla on ollut keskimäärin 2,35 vuorokautta, mikä on yli koko maan keskiarvon (1,84 vrk). Ulkomaalaisten viipymä alueella (2,94 vrk) on pidempi kuin kotimaisten matkailijoiden (2,31 vrk).

Vastuutaho: Elinvoimayksikkö/Matkailu ja yrityspalvelut

5. Kärkitavoitteet ja toimenpiteet

Matkailuohjelman tavoitteet vuoteen 2022 ovat:

1. **Matkailun alueryhmätoiminnan tiivistäminen ja yhteisen toiminnan jatkuva ylläpito.**
2. **Teollisuus- ja koulutusmatkailun kehittäminen maamme kiinnostavimmaksi ja helpoiten saavutettavaksi verkostoksi.**
3. **Alue- ja kylämatkailun sekä luontomatkailun kehittäminen houkuttelevaksi ja yritystoiminnan edellytykset mahdollistavaksi kokonaisuudeksi.**
4. **Visit Äänekosken brändin rakentaminen ja toiminnan kehittäminen.**

Jokaisessa tavoitteessa täytyy kiinnittää erityistä huomiota tuotekehitykseen, myyntiin ja markkinointiin, innovaatioihin, saavutettavuuteen, saatavuuteen, kestävyyteen sekä ympärivuotisuuden lisäämiseen. Kärkitavoitteilla ja toimilla pyritään vaikuttamaan välillisesti majoituspalveluiden, käyttöasteen, viipymän, ja matkailijamäärien kasvuun.

Tuotekehitys on matkailuohjelman kantava teema. Valmiit tuotteet täytyy koota ja löytää niille myynti -ja markkinointikanavat. Matkailutuote tuo tuloja alueelle vasta kun se voidaan ostaa matkanjärjestäjältä tai tietoverkon kautta. Tämä edellyttää Äänekosken kannalta tuotteiden keskittämistä ja yhteistyön lisäämistä tuotteiden tarjoajien ja myyjän välillä. Visit Finlandin luotsaamaa Sustainable Travel Label - merkin tarjoamaa laatujärjestelmää sekä Vihreä Uudistuva Äänekoski hankkeen arvoja käytetään pohjana tuotekehityksessä heti alusta alkaen.

1. Matkailun alueryhmätoiminnan tiivistäminen sekä yhteisen toiminnan jatkuva ylläpito.

Tiiviin yhteistyöverkoston rakentamiseksi on ylläpidettävä ja kehitettävä matkailun alueryhmätoimintaa. Alueryhmissä tiivistetään yritysten ja toimijoiden välistä yhteistyötä sekä suunnitellaan, aikataulutetaan ja kehitetään muiden tavoitteiden toimenpiteitä.

Toimet alueryhmätoiminnan tiivistämiseen:

- Ylläpidetään jo aloitettua alueryhmätoimintaa Sumiaisissa, Suolahdessa, Konginkankaalla, Hirvaskangas/Koivistossa ja keskustaajamassa. Ryhmät kokoontuvat 2 – 4 krt. vuodessa, ja kaikkien alueryhmien yhteinen tapaaminen järjestetään vähintään 2 kertaa vuodessa.
- Päivitetään alueryhmän kokoonpanoa mahdollisimman usein, vähintään kaksi kertaa vuodessa.
- Määritetään alueryhmistä viestinnän ydinhenkilöt, joiden tehtävänä on toimia alueryhmien ja kaupungin matkailukehittäjän välillä. Ydinhenkilö valitaan aina vuodeksi eteenpäin.
- Edistetään yritysten ja paikallisten toimijoiden välistä yhteistyötä ja verkostoitumista.
- Järjestetään säännöllisesti koulutus- ja tiedotustilaisuuksia sekä suunnittelu- ja kehitystapaamisia. Näihin lukeutuvat myös Visit Jyväskylän ja Lake Land hankkeen koulutukset.
- Äänekosken kaupungin roolin määrittäminen alueryhmätoiminnassa ja matkailun koordinoinnissa.
- Äänekosken kaupungin resurssien varmistaminen matkailun kehittämisessä.
- Käynnistetään matkailun hanke, jonka tavoitteena on kehittää toimintaympäristöä, alueellista yhteistyötä, myyntiä, markkinointia ja tuotteistusta.

2. Teollisuus- sekä koulutusmatkailun kehittäminen maamme kiinnostavimmaksi ja helpoiten saavutettavaksi palveluverkostoksi.

Äänekoskelle suuntautuvaan teollisuusmatkailun kysyntään vastataan tarjoamalla helposti saavutettavia palveluita, jotka tarjoavat lisäarvoa. Tällä hetkellä yritys- ja kongressimatkailijat jättävät alueen liian nopeasti, ja näin ollen matkailutulo jää huomattavan pieneksi.

Toimet teollisuus- ja koulutusmatkailun kasvattamisessa Äänekoskella:

- Mahdollistetaan teollisuuden ja paikallisten matkailupalvelujen tuottajien yhteistyön kehittäminen ja jatkuvan vuoropuhelu.
- Selvitetään laadukkaan majoituksen ja ruokailun palveluiden mahdollisuutta Äänekoskella.
- Kootaan alueryhmissä sidosryhmät huomioon ottaen koulutus- sekä teollisuusmatkailuryhmät, joiden tavoitteena on toteuttaa myytäviä matkailupaketteja.
- Selvitetään matkanjärjestäjäyhteistyötä matkapakettikokonaisuuksien myynnissä ja markkinoinnissa alueella.
- Selvitetään kaupungin tilojen käyttöä koulutus- ja kongressimatkailuun sekä tapahtumien järjestämiseen.
- Selvitetään innovaatio/tulevaisuustalon mahdollisuutta, jossa yhdistyy biotalouden viimeisin tietotaito, innovaatiot, koulutus, show room sekä mahdollisuus kongresseille, tapahtumille, työskentelylle, koulutukselle ja seminaareille.
- Panostetaan monipuolisesti erilaisiin tapahtumiin, jotka ovat vetovoimaisia, monivuotisia ja nykyaikaisia.

3. Alue- ja kylämatkailun sekä luontomatkailun kehittäminen houkuttelevaksi ja yritystoiminnan edellytykset mahdollistavaksi kokonaisuudeksi.

Kaupunkikeskittymät toimivat matkailun sisääntulokanavina, joissa maksimoituu alueen saavutettavuus, yhtenäinen majoituskapasiteetti, suurimmat käyntikohteet, alueen tapahtumat ja palvelut. Kaupunkikeskittymiä ovat Äänekosken keskustaajama sekä Suolahti.

Toimet kaupunki- ja matkailukeskittymien kehittämiseen:

- Äänekosken alueella Pro-Nemus, Museoalue, Rantapuisto, Willen alue, matkailu/kahvilakeskus kehitetään toimivaksi palveluiden keskittymäksi. Alueella painotetaan historiaa, omaleimaisuutta, taidetta, saavutettavuutta, osaamista ja uusia innovatiivisia ratkaisuja.
- Kotakennään hyvinvointi -ja virkistysaluetta kehitetään ympäröivien puitteiden (Kuhnamojärvi, Tärttämäki) sekä alueen yrittäjien toimintojen mukaan.
- Suolahden Wanhan aseman kehitys omaksi kokonaisuudekseen ja sen yhdistäminen sekä saavutettavuden mahdollistaminen Äänekosken keskustaajaman kanssa.
- Liikunta- ja kulttuuripalveluita hyödynnetään matkailun kehittämisessä.
- Panostetaan monipuolisesti erilaisiin tapahtumiin, jotka ovat vetovoimaisia, monivuotisia ja nykyaikaisia.

Kylämatkailualueiden kehittäminen, joihin lukeutuvat mm. Sumiainen, Koivisto, Konginkangas, Hietama, Parantala ja Mämme. Kylämatkailua kehitetään jokaisessa kylässä kylän omien resurssien puitteissa. Lopputuloksena tarjotaan kattavia kylämatkailun paketteja, jossa jokainen kylä on oma yksilöllinen käyntikohteensa.

Toimet Kylämatkailun kehittämiseen:

- Äänekosken alueen yksityisen mökkikapasiteetin sekä maatilamajoituksen mahdollisuutta vuokraustoimintaan sekä myyntiin ja markkinointiin kartoitetaan.
- Kylätalojen ylläpitoon ja toiminnan kehittämiseen etsitään mahdollisuuksia.
- Kylien keskusta-alueita kehitetään toimiviksi palveluiden keskittymiksi.
- Kaupungin omistamien merkittävien matkailualueiden kehittäminen:
    - Camping Sumiainen
    - Kapeenkoski
    - Matilan Virta
- Kylien saavutettavuuden huomioiminen perinteikkään ja jokaiselle alueelle sopivan liikkumisen keinoin. Huomioidaan autenttisuus, historia, omaperäisyys ja kestävyys.
- Matkailun teemat ja kehittäminen osaksi hyvin toimivaa kyläparlamenttia.

Virkistys- sekä luontomatkailu tarjoaa hyvät puitteet matkailutulon kasvuun, mutta alueella se tarvitsee mukaansa myös oheistoimintoja ja yhteistyötä. Järviluonnon tuotteistuksella pyritään kasvattamaan matkailijamäärää ja rekisteröityjä yöpymisiä niin teollisuus-, kuin vapaa-ajanmatkailijoiden piirissä.

Toimet Äänekosken virkistys ja luontoreittien kehittämiseen:

- Vesiyhteyksissä, vesireiteissä ja satamapalveluissa on kehitettävää koko Äänekosken alueella.
- Äänemäen ympärivuotisuuteen ja käyttäjäryhmälaajuuteen keskittyvä kehittäminen aloitetaan.
- Luontoverkostojen kestävään ja ympärivuotiseen käyttöön rakennetaan esteettömiä ja hyvin merkittyjä reittejä ja näköalatasanteita ympäri Äänekoskea. Liikkuminen ja erilaiset pyörä- ja kävelyreitit ovat tuotteistettavissa palvelukokonaisuuksiksi:
    - Sumiainen, Mörköpolku, Hitonhauta, taidepolku
    - Koivisto-Kapeenkoski-Hitonhauta
    - Kivetyn erämaa-alue
- Reittien tarinallistaminen.
- Kalastusmatkailun kehittämisen jatkaminen.

4. Visit Äänekosken brändin rakentaminen ja Visit Jyväskylän yhteistyö

Brändin rakentamisessa luodaan vahva ja mieleenpainuva sateenvarjobrändi koko alueen toimijoille.
Toimet Visit Äänekosken brändin vahvistamiseen ja rakentamiseen sekä toiminnan kehittämiseen:

- Toteutetaan Visit Äänekosken matkailusivujen englannin kieliversio.
- Toteutetaan Visit Äänekosken matkailuoppaan asiakaslähtöinen versio.
- Digitaalisuutta hyödynnetään reittien ja kohteiden saavuttamiseksi sekä viestinnän ja matkailubrändin luomiseksi.
- Toteutetaan jokakesäinen mökkiläiskirje.
- Rakennetaan Visit Äänekosken sateenvarjobrändi.
- Jalkautetaan Visit Äänekosken brändi ja tunnettuus paikallisiin yrityksiin ja paikallisiin asukkaisiin.
- Visit Jyväskylä ja Lake Land hankkeen yhteistyötä jatketaan.
- Toteutetaan tapahtumien vuosikello yrittäjien ja toimijoiden suunnittelua tukemaan.
- Toteutetaan matkailijaryhmäkyselyt kerran kesässä matkailuinfoissa sekä mökkiläiskirjeen yhteydessä. Kyselyjen toteutuspaikkana pidetään myös Äänekoski applikaatiota.

6. Raportointi ja seuranta

Matkailuohjelma on laadittu vuosille 2019 – 2022 ja ohjelmaa päivitetään kaksi kertaa valtuustokausittain. Elinvoimayksikkö vastaa ohjelman seurannasta ja raportoi tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta. Toteumasta raportoidaan kaupunginhallitukselle ja valtuustolle valtuustokausittain. Matkailuun perustetaan matkailunkehitysryhmä, joissa tavataan kaksi kertaa vuodessa.